

L'Aconcagua, el cim més alt de l'hemisferi sud

Date : 31/05/2013

Publicat el 01-06-2013

Text i fotos: Narcís Castanyer

Muntanyenc i ex.president del Club Muntanyens Sant Cugat (CMSC)

Un de la col·lecció dels seven summits, per ser el més alt de l'Amèrica del Sud, l'Aconcagua és una muntanya de dimensions colossals i que, malgrat el vertigen que provoquen les seves parets, té una ruta normal assequible a qualsevol alpinista. Aquest any vaig tenir ocasió de sumar-me a l'expedició que va organitzar l'amic Xavi Llongueras, excel·lent guia, amb qui ja havíem coincidit a l'Elbrus, i tres dies abans de Nadal volàvem cap a Buenos Aires i Mendoza.

Si bé no es pot menysprear les dificultats que planteja l'alçada de l'Aconcagua, de quasi set mil metres, una aclimatació acurada i un equipament adequat a les baixes temperatures permeten que un excursionista mínimament preparat pugui tenir èxit en la seva ascensió. Només cal afegir-hi una mica de sort en la meteorologia, aspecte clau el dia escollit per fer cim.

Atesa la seva situació geogràfica, a l'hemisferi sud, la millor època per fer l'Aconcagua és l'estiu austral, i més concretament els mesos de gener i febrer. Durant aquests mesos el temps és generalment sec, si bé no es pot descartar el pas d'un front de mal temps, que d'altra banda no solen ser molt persistents. Una altra cosa és el vent, realment freqüent en aquelles muntanyes.

Una cosa que sorprèn molt és que, malgrat l'alçada, amb temps sec és possible fer tota la ruta normal sense tocar gel i, per tant, sense haver de calçar-se els grampons. Ja no diguem utilitzar el piolet, inútil del tot: amb uns simples bastons, si ho preferiu, us ajudareu en la progressió per les tarteres, realment força pendents en alguns trams, especialment a la famosa canaleta que dona accés al cim.

Paradoxalment, el fet que la ruta pugui estar lliure de gel no vol dir que les temperatures siguin confortables. L'Aconcagua és una muntanya freda, molt freda. La seva mola s'aixeca quasi mil metres per sobre de les altres muntanyes que l'envolten, i això l'exposa als vents huracanats i als fronts provinents del Pacífic. Cal tenir en compte que haurem de passar tres o quatre nits per sobre dels cinc mil metres, dues d'elles com a mínim a sis mil. A aquesta alçada està assegurada una temperatura nocturna de l'ordre dels vint-i-cinc graus negatius. Poca broma!

Però anem per parts. Abans d'entrar a la ruta normal en Marcelo Acosta, el nostre guia de Mendoza, i en Xavi Llongueras van tenir l'encert de reservar un dia per fer una aproximació a la paret sud de la muntanya. Al ser a l'altre hemisferi, les parets sud són les més fredes, al revés que al nostre Pirineu o als Alps, on les geleres solen acumular-se als vessants del nord. Si a això hi afegim la verticalitat de la paret, tenim un dels escenaris més corprenedors que podeu imaginar: la paret sud de l'Aconcagua arranca als 4.100 metres, a la capçalera de la gelera d'Horcones, i s'eleva per roca i gel fins als quasi set mil (6.962 metres). Acostumats a les grans parets nord dels Alps, que a tot estirar fan de 1.200 a 1.400 metres de desnivell, la visió d'una paret de quasi tres mil metres impressiona i trasllada la imaginació a les grans parets de l'Himàlaia.

Paret Sud de l'Aconcagua

L'aproximació al vessant sud de l'Aconcagua és, doncs, un complement que més enllà de contribuir a l'aclimatació a l'alçada, ajuda a copsar les enormes dimensions i l'aspecte d'aquest gegant. Des del camp base, situat just al peu de la paret oest, tindrem una altra visió, totalment diferent, de la muntanya: de dimensions pràcticament iguals (2.700 metres de desnivell), sorprèn l'absència de gel al vessant occidental, reduït a petites congestes i a les col·leccions de penitents, formació de gel peculiar de l'hemisferi sud, que es concentren als corredors que baixen i creuen la paret de forma vertiginosa.

Per arribar a Plaza de Mulas, el camp base de l'Aconcagua, cal fer una llarguíssima aproximació des de l'entrada del parc natural, al sud del massís, que va donant la volta fins a arribar al peu de la paret occidental, a 4.300 metres d'alçada. Aquesta aproximació és d'uns trenta quilòmetres, i és recomanable dedicar-hi un parell de dies, amb una etapa curta fins a Confluència i una etapa més llarga, entre sis i vuit hores, per arribar al camp base.

Camp base de Plaza de Mulas, des del refugi

El confort a Plaza de Mulas és notable. Les agències de turisme de muntanya hi tenen muntades les seves instal·lacions per facilitar l'estada dels seus clients, provinents de tot el món: nord-americans i canadencs, europeus de l'est i l'oest, japonesos i australians, ... i també argentins i brasilers. Plaza de Mulas és com un poble d'uns tres-cents habitants, on conviuen els guies, el personal de servei de les agències, el personal del parc natural i tots els que aspiren a ascendir el cim més alt d'Amèrica. Els muntanyencs hi tenen atenció mèdica, confortables carpes on fer la vida diària, serveis de comunicacions, dutxes amb aigua calenta i, naturalment, les tendes per dormir. El servei de cuina sorprèn per la seva capacitat i qualitat, talment com un restaurant urbà.

La nostra arribada va coincidir amb la vigília de Cap d'Any, i a les cinc de la tarda els russos ja ens convidaven a xampany: era la seva hora d'entrada a l'any nou. A nosaltres ens tocava a les vuit del vespre, coincidint amb el sopar, però fins a mitjanit i malgrat l'intens fred, el camp base bullia de festes, brindis i felicitacions. Alguns ja havien coronat el cim amb èxit, d'altres frisàvem per fer-ho els dies següents: la meteorologia convidava a ser optimista.

Plaza de Mulas al capvespre

El camp de Plaza de Mulas està envoltat de cims que permeten una aclimatació prèvia, com el Cuerno, el Bonete..., però nosaltres ja veníem entrenats des del Cordón del Plata, on havíem ascendit al cerro Vallecitos (5.475 metres), i per tant ens podíem plantejar una ràpida progressió a l'Aconcagua, amb dos camps d'alçada. El dia 2 de gener vam portar material cap al camp 1, que vam situar a 5.300 metres, a Cambio de Pendiente, entre dos dels llocs més habituals d'acampada (Plaza Canadá, 4.900 metres i Nido de Cóndores, 5.500 metres). El camí fins a Cambio de Pendiente puja intensament en zig-zag, i és molt freqüentat: portadors de material amunt i avall, expedicions que fan la seva aclimatació i muntanyencs que baixen després de l'èxit. També els qui no han tingut tanta sort, i han hagut d'abandonar pel mal de muntanya o per l'esgotament físic o psíquic. A mida que es guanya alçada, hom va prenent consciència de les exigents condicions d'aquesta muntanya, malgrat que només cal progressar caminant. Les quatre hores que hem invertit en pujar els mil metres de desnivell fins al camp 1, es converteixen en una sola hora de ràpid descens fins al camp base, sovint prenent les dreceres que s'han anat fent com en qualsevol tartera.

Després d'aquesta primera aproximació, el dia següent ja iniciem l'ascensió que ha de durar tres dies. Tenim dubtes sobre si aguantarà el bon temps, i anhelem per sobre de tot l'absència de vent, que si apareix amb força ens pot fer la guitza. Iniciem, doncs, el tram fins al camp 1, i ja ens familiaritzem amb tots els llocs de pas, com el Semáforo, las roques Conway, Plaza Canadá, la roca dels cinc mil, fins a Cambio de Pendiente. La majoria d'aquests noms mantenen una lògica definitiva. El Semáforo és un

estrenyiment del camí, que fent ziga-zagues s'enfila entre forts pendents, i cada cop que hi passem, pujant o baixant, i donada la proximitat del camp base, hi trobem un embús d'alpinistes, portadors i guies. El semàfor és imaginari, però comentem amb sornegueria la necessitat de regular el tràfic en aquest lloc. Plaza Canadá és el lloc on les expedicions que no han completat la seva aclimatació a l'alçada solen instal·lar el camp 1, però els qui opten per aquest lloc solen preveure tres camps d'alçada enlloc de dos. Nosaltres vam preferir instal·lar el primer camp per sobre de Cambio de Pendiente, quatre-cents metres més amunt. A Plaza Canadá es pot aconseguir aigua a pocs centenars de metres. Més amunt sol haver-hi neu i gel, i tanmateix quan acabem de muntar la tenda, a 5.300 metres, en Xavi Llongueras s'acosta a la congesta a buscar neu per fondre, i troba ... un doll d'aigua. Això ens estalvia un munt de temps i de gas. No és habitual trobar aigua per sobre dels cinc mil!

Em sorprèn el sopar, que els guies preparen a mitja tarda. Endrapem un conill amb pasta i verdures que entra la mar de bé. Impossible sopar ni fer cap altra activitat fora de la tenda. Però això no és res comparat amb el que ens espera a sis mil metres. El dia següent pleguem la tenda i a quarts de deu estem a punt per seguir l'ascensió. Per facilitar el trasllat de la càrrega des del camp 1 al 2, un portador ha pujat per carregar tenda i altre material.

Els portadors viuen durant setmanes a Plaza de Mules, i solen pujar fins als sis mil metres, carretejant fins a vint-i-dos quilos, estrictament controlats. No s'admeten sobrecàrregues, per evitar els abusos de guies i expedicions. Però si proveu de carregar vint quilos us costarà de pujar fins al pis de casa vostra. Els guies pugen i baixen prop de dos mil metres, carregats com a mules, a una velocitat que pràcticament dobla la nostra. I amb un excel·lent humor! Al final de la temporada, portadors i personal de servei del Camp Base fan una expedició al cim, talment com un fi de festa. La majoria amb un parell de dies pugen i baixen: no hi ha com està aclimatat i en forma.

El dia de pujada al camp dos és el que exigeix menys esforç: són set-cents metres de desnivell, i hi esmercem poc més de tres hores, amb parada a Nido de Cóndores, també habitual camp d'alçada per la majoria d'andinistes. Nido de Cóndores està situat a 5.500 metres, a la carena nord-occidental de l'Aconcagua, és un lloc molt ventat, amb poca neu per poder fondre aigua. Hem estat sols a Cambio de Pendiente, però amb més confort, si és que es pot dir així, que no pas a la carena. Tanmateix la vista és espectacular, destacant la imatge del Gran Acarreo, la monumental tartera que baixa des del cim, i que pot crear confusió i desorientació a la baixada si no seguim per la ruta normal d'ascens, d'altra banda ben marcada.

Poc abans d'arribar al lloc del Camp 2 passem per l'antic refugi Berlín, a 5.900 metres, abandonat. Fins i tot el lloc d'acampada que hi ha a la seva proximitat ja no és utilitzat per quasi ningú. Des de Berlín, un curt flanqueig, sempre per camí de tartera, i una petita grimpada ens permet arribar a una esplanada, invisible fins aleshores, amb moltes tendes: som a Cólera, el nostre camp d'alçada. El nostre portador ja fa estona que hi és, ens indica on ha deixat el material i s'acomiada de nosaltres.

El Camp 2, a Cólera (6.020 metres)

Som a 6.020 metres d'alçada, i les tendes, una vintena a tot estirar, s'escampen des de l'esplanada de Cólera fins a unes terrasses de més amunt. Prop d'on plantem la nostra tenda hi ha un refugi d'emergència, i a l'altra banda una congesta de neu, on anem a buscar el gel per tenir aigua per sopar i pel dia de l'ascens al cim. A la congesta hi ha una pala al servei de tothom, que forma part del paisatge. El vent és intens, i la sensació és de molt fred. Quan la tenda està muntada, cap a dins falta gent.

Les hores costen de passar, però a la fi arriba l'hora de sopar, i avui toca un arròs amb pollastre deliciós. Hi ha els ossos i tot, i toquen unes bones racions per cadascú. A sis mil metres no es té gaire gana, però s'imposa la disciplina, i hem de recuperar forces: som conscients que, a aquesta alçada, el cos es desgasta, fins i tot sense moviment, i l'endemà és el dia més exigent, amb un ascens de quasi mil metres. Cólera és un indret inhòspit, i el vent es va imposant a mida que passen les hores. En aquestes condicions agafar el son és quasi una quimera. La tenda sembla que es vulgui arrencar i començar el vol amb nosaltres dintre, tanta és la força amb què el vent la sacseja. Agraïxo el sistema de fixació dels vents de la tenda. Com que el terreny és extremadament dur i rocós, però les pedres són abundants i de qualsevol mida, les tendes no són fixades amb claus, perquè seria impossible d'aconseguir endinsar-los un centímetre. Cada vent és tibet i fixat per unes quantes pedres, i ni el vent huracanat podria arrencar-les. En la confiança que aquest sistema és segur, intento dormir, però és impossible. De tant en tant, entre volta i volta dins del sac, només l'esforç de girar-me ja m'esgota, i la sensació de falta d'aire és ben viva. L'alçada i el soroll del vent passen factura, però a les quatre del matí sona el despertador. En Marcelo, en funcions de cuiner, comença a preparar el te, primer descongelant aigua, i procurant que arribi a bullir.

El vent no para, però a les sis del matí, quan la nit comença a quedar enrere, hem aconseguit posar-nos les botes i sortir de la tenda. Mirem cap al cim, i una nuvolada el tapa, talment com si l'Aconcagua portés un barret. I malgrat aquesta meteorologia adversa, comencem a caminar cap al cim. Els frontals aviat ja són prescindibles, però ni el vent cedeix ni els núvols escampen, ans al contrari. Arribant a Piedras Blancas, quan portem una hora de camí, arribem a la conclusió que aquell no és dia de cim. Hem de

recular. Només d'imaginar que hem de passar tot un dia i una altra nit a Cólera ja em fa tremolar, però no hi ha més remei. No es pot fer cim en unes condicions de fred, vent i boira com les que tenim i pitjor seran uns centenars de metres més amunt. La prudència de saber retirar-se és una de les virtuts del muntanyenc. Amb l'esperança que l'endemà serà un millor dia, baixem de nou cap al camp 2: ens espera un dia sencer a Cólera, sense poder fer res més que intentar descansar i sentir el vent.

No solament no és un dia plàcid, sinó que en Xavi té un accident domèstic a l'interior de la tenda. Ja és difícil lesionar-se a l'interior d'una tenda! En un moviment i amb mala sort, en Xavi es lesiona a l'esquena i queda garratibat, i amb el pas de les hores es va convencent que no pot fer un esforç com el que exigeix l'ascensió al cim. I sap que patirà Déu i ajut per sortir d'aquí i baixar fins a Plaza de Mulas.

L'endemà, dia de Reis, el temps ha canviat de dalt a baix. Un autèntic regal de Reis per nosaltres, i per tots els qui han esperat a Cólera: una nit estelada, una albada radiant, el vent en calma, ni un núvol a l'horitzó... Em pregunto si estem al mateix lloc que ahir! Llàstima que hàgim d'abandonar la tenda amb en Xavi a dins. A les sis del matí iniciem la ruta cap al cim. Aviat m'adono que aquest sí que és dia de cim. No estem sols: diversos grups ja han sortit de les tendes, alguns ja van per davant nostre, d'altres ens segueixen uns metres més avall. Arribem a Piedras Blancas, el lloc on ahir vam abandonar, i veiem la sortida del sol. Seguim amunt i a quarts de nou arribem a Independencia, una antiga i minúscula construcció de fusta que havia estat refugi d'emergència. Som a 6.400 metres, i com que aquest és un lloc de parada obligada, coincidim amb diversos grups. Algú arriba aquí i diu prou, ja que l'alçada passa factura en forma de mal de muntanya, sobretot si l'aclimatació no ha estat completa.

Malgrat la baixa temperatura, que deu rondar els vint graus negatius, a quarts de nou del matí, tenim bones sensacions, i l'absència de vent, tan ferotge quan apareix, ens dóna confiança i seguretat. Molt poc després d'Independencia, quan hem superat un petit turonet sobre l'antic refugi, apareix ja el cim, amb l'extensíssim Gran Acarreo davant nostre. Sembla que el tinguem a tocar, però les diminutes figures que es dispersen al llarg del camí de travessa de l'Acarreo em fan adonar de la formidable dimensió de l'escenari que contemplo. Quan fa dues hores que creuem la immensa tartera, primer amb poc desnivell, després més inclinada, tinc la sensació que farem cim en una hora més d'esforç. Ho comento al Marcelo que, sense desanimar-me, em diu que potser en seran dues.

Visió de la Canaleta, des de la Cueva

Al final en seran tres, d'hores!. A mida que pugem es va incrementant la falta d'oxigen, i la sensació de falta d'aire m'obliga a parar cada vint passes. Les cames no fallen, però la manxa no dona més de sí. Ara agraeixo la força mental, la paciència, la capacitat de sacrifici, que juntament amb la seguretat que avui sí, em permeten tirar endavant, lentament, parant sovint, però sense defallir. Una, dues, tres hores, anem superant la Canaleta, la tartera final que condueix al cim, on anem trobant els qui ja baixen, contents i radiants, i això contribueix als meus ànims. Segur que arribarem: fa bon dia, un dia que ni ens podíem imaginar, ni un núvol a l'horitzó, només cal tirar cap amunt.

A mitja Canaleta apareix a la nostra dreta una paret de gel impressionant, fins ara amagada: és el cim sud, quasi a la nostra alçada, que fa trenta metres menys que la nostra punta, la nord, el cim de l'Aconcagua. Ara ja distingim els colors dels anoracs dels qui són a dalt. Ara ja sentim els crits joiosos dels qui han trepitjat el cim.

El cim Sud i la part superior de la paret Sud

A les dues del migdia ja no queda res al damunt nostre. Vuit hores des de que hem sortit de la tenda, a 6.020 metres, però ja arribem a 6.962, i amb sorpresa descobreixo que el cim de l'Aconcagua és un petit altiplà, una mica inclinat. Hi cabrien centenars de persones, com al nostre Puigmal. Abraçada amb el Marcelo, encaixada i paraules de felicitació mútua. Pel Marcelo és la seva quaranta-tresena (43!) ascensió. Rebem també la felicitació dels companys d'altres expedicions.

Marcelo Acosta i Narcís Castanyer al cim de l'Aconcagua, amb el cim i la paret sud al fons

Fotos i contemplació de la impressionant vista, tant la més propera, amb el cim i la capçalera de la paret sud a tocar, com la vista de més enllà: els Andes, amb cims, dels quals en Marcelo em va dient els noms. Ens podem treure els guants i quasi ens podríem estirar a parar el sol, tal és la sensació de benestar i d'eufòria continguda. Podem estar una llarga estona a dalt, fins que ens quedem sols. Prenc consciència que he trepitjat el sostre d'Amèrica, un somni alpinístic covat durant anys.

Però no hi ha èxit si no es fa el descens. Quasi mitja hora després d'arribar i quan un altre grup arriba al cim, en Marcelo i jo iniciem el descens. El que m'ha costat vuit hores de pujada ho baixarem en poc més de dues. A mitja Canaleta trobem les dues noies i el noi catalans amb qui vam coincidir fa uns dies a Plaza de Mulass. Ens feliciten, i nosaltres els animem. El descens em fa prendre consciència de l'enorme desgast que hem suportat. Fem un parell de parades, i em refaig una mica. Anem atrapant i sobrepasant altres colles d'alpinistes, la majoria dels quals ha fet cim, però la sensació de cansament és forta. Abans de les cinc de la tarda arribem al Camp 2, i malgrat que ha estat una jornada de menys d'onze hores, la sensació d'esgotament és forta. Ara seria incapaç de seguir el descens fins al camp base, idea que jo creia que podríem arribar a fer, en les quatre hores de llum de dia que encara ens queden. Però ara ho veig d'una altra manera. Descansar és la única cosa que anhele. Un sopar reparador, frugal, i intentar dormir, encara que sigui per poques hores. La tercera nit a sis mil metres es farà llarga.

L'endemà en Xavi pateix per baixar, ja que, malgrat els antiinflamatoris, el dolor no es redueix. I malgrat tot, fem una darrera heroïcitat: baixar fins el camp base, un descens de 1.700 metres, en dues hores i quart. No hi ha descans, sabem que arribar a Plaza de Mulass és com quan arribes a casa després d'una

marxa de resistència o d'una travessa de tot un dia. A Plaza de Mulas dormirem plàcidament, ens donaran un requisit per dinar i sopar, i gaudirem del plaer d'una dutxa reparadora. I un darrer plaer: respirarem un aire oxigenat com fa quatre dies que no tenim. A mida que perdem alçada, Nido de Cóndores, Cambio de Pendiente, Plaza Canadá..., l'aire fa l'efecte desitjat, la sensació de no poder més ja és història, baixem de pressa fent dreuera per les tarteres, les Piedras Conway, i ja som al Semáforo, i distingim les nostres tendes en l'extensíssima Plaza de Mulas, just cent metres sota nostre. Som a casa! Encara que som molt lluny.

Paret Oest al capvespre